

Định hướng đào tạo biên dịch trong thời đại trí tuệ nhân tạo

ThS. PHẠM THU GIANG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: pthugiang0184@gmail.com

Nhận ngày 1 tháng 6 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 9 năm 2024.

Tóm tắt: Sự phát triển vượt bậc của trí tuệ nhân tạo (AI), đặc biệt với sự ra đời của các mô hình AI tạo sinh và công cụ dịch thuật tiên tiến, đã thay đổi sâu sắc ngành biên dịch. Các chương trình đào tạo truyền thống, tập trung vào kỹ năng ngôn ngữ và dịch thuật, hiện đang đối mặt với thách thức và cơ hội mới. Bài viết phân tích tác động của AI lên ngành đào tạo biên dịch và đề xuất tái cấu trúc mô hình đào tạo, nhấn mạnh sự cần thiết của việc tích hợp công nghệ vào chương trình giảng dạy, tăng cường đào tạo ngôn ngữ và văn hóa bản địa, nâng cao kỹ năng biên tập và phát triển kỹ năng mềm. Đây là những yếu tố then chốt để tạo ra một lực lượng biên dịch sáng tạo và thích ứng với thị trường kỹ nguyên số.

Từ khóa: trí tuệ nhân tạo (AI); công nghệ dịch máy; ngành biên dịch; biên dịch viên.

Abstract: The rapid development of artificial intelligence (AI), especially with the advent of generative AI models and advanced translation tools, has profoundly transformed the translation industry. Traditional training programs, which focus on language and translation skills, are now facing new challenges and opportunities. This article analyzes the impact of AI on translation training and proposes a restructuring of training models. It emphasizes the need to integrate technology into the curriculum, enhance training in native language and cultural knowledge, improve editing skills, and develop soft skills. These elements are crucial for creating a creative and adaptable translation workforce in the digital age.

Keywords: artificial intelligence (AI); machine translation technology; translation industry; translators.

Trong suốt nhiều thế kỷ, biên dịch là hoạt động hoàn toàn do con người thực hiện, dựa trên chuyên môn ngôn ngữ, sự hiểu biết sâu sắc về văn hóa và khả năng tư duy của các biên dịch viên. Công việc này đòi hỏi người biên dịch phải nắm vững các sắc thái ngôn ngữ, có kiến thức sâu rộng về văn hóa cả ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích để tạo ra những bản dịch chính xác và tự nhiên. Tuy nhiên, sự xuất hiện của các hệ thống dịch máy sử dụng công nghệ AI đã mở ra một chiều hướng mới cho nghề biên dịch. Những tiến bộ trong lĩnh vực này một mặt tối ưu hóa quy trình làm việc, mặt khác đặt ra những thách thức về vai trò và kỹ năng cần thiết của biên dịch viên trong tương lai. Điều này khiến các chương trình đào tạo biên dịch tại các cơ sở giáo dục cần đánh giá lại phương pháp tiếp cận truyền thống.

Bài báo này sẽ đi sâu vào sự giao thoa giữa đào tạo biên dịch và công nghệ AI, đánh giá sự tác động

của AI lên ngành biên dịch và đề xuất những giải pháp cần thiết nhằm tạo ra sự thay đổi căn bản trong cách chúng ta chuẩn bị cho thế hệ biên dịch tương lai nhằm giúp họ thích ứng và phát triển trong thị trường lao động không ngừng thay đổi. Đào tạo biên dịch không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức ngôn ngữ và văn hóa mà còn cần phải trang bị cho người học những kỹ năng sử dụng và tương tác với các công nghệ AI tiên tiến. Không chỉ vậy, các kỹ năng mềm như khả năng hợp tác, giao tiếp và tinh thần học tập suốt đời cũng cần được chú trọng trong các chương trình đào tạo. Tất cả những điều trên đòi hỏi một phương pháp tiếp cận đa chiều trong giáo dục, kết hợp giữa truyền thống và hiện đại, giữa kỹ năng ngôn ngữ và khả năng công nghệ, giữa kiến thức chuyên môn và thái độ cũng như kỹ năng mềm, nhằm tạo ra một lực lượng biên dịch viên tương lai đáp ứng được nhu cầu ngày càng cao của thị trường toàn cầu hóa.

1. Tác động của công nghệ AI đối với ngành biên dịch

Trong những năm gần đây, lĩnh vực dịch máy đã đạt được nhiều bước tiến đáng kể nhờ vào sự phát triển nhanh chóng của AI và các kỹ thuật dịch máy học sâu (neural machine translation - NMT). Những hệ thống dựa trên nền tảng AI này có khả năng xử lý khối lượng lớn dữ liệu, nhận dạng các mẫu ngôn ngữ và tạo ra các bản dịch ngày càng tự nhiên, lưu loát. Trước đây, các hệ thống dịch máy thường gặp vấn đề về độ chính xác và khó xử lý các ngôn ngữ phức tạp. Tuy nhiên, các hệ thống NMT hiện đại đã cải thiện đáng kể chất lượng, thậm chí trong một số lĩnh vực cụ thể, chất lượng bản dịch của chúng có thể cạnh tranh hoặc vượt trội so với dịch giả con người⁽¹⁾. Những tiến bộ trong AI và dịch máy như Google Translate, DeepL và ChatGPT đã minh chứng cho những thay đổi này. DeepL, với các kỹ thuật dịch máy học sâu, có khả năng tạo ra các bản dịch chất lượng cao, nắm bắt được các diễn đạt ngôn ngữ tinh tế và tạo văn phong tự nhiên. Google Translate cũng đã cải thiện đáng kể độ chính xác và tính tự nhiên nhờ vào AI. Gần đây nhất, ChatGPT của OpenAI cho thấy khả năng dịch thuật ấn tượng, tương tác tự nhiên với người dùng và hiểu các yêu cầu dịch thuật phức tạp.

Sự tiến bộ nhanh chóng của công nghệ dịch tự động đã tạo ra những thay đổi lớn trong ngành công nghiệp dịch thuật. Nó thách thức quan niệm truyền thống rằng dịch giả con người là không thể thiếu đối với mọi tác vụ dịch thuật. Khi các công nghệ AI trở nên dễ tiếp cận và hiệu quả về chi phí, nhu cầu về những chuyên gia có thể quản lý và khai thác hiệu quả các công cụ này ngày càng tăng, thay vì chỉ dựa vào các kỹ năng dịch thuật truyền thống. Như vậy, sự bùng nổ của AI cũng đặt ra nhiều lo ngại về thất nghiệp và vai trò tương lai của dịch giả con người. Tuy nhiên, nhiều chuyên gia cho rằng AI sẽ không hoàn toàn thay thế dịch giả, mà thay đổi bản chất công việc của họ. Dịch giả con người sẽ chuyển từ vai trò trực tiếp thực hiện quá trình dịch sang trở thành những người quản lý ngôn ngữ, giám sát và hoàn thiện đầu ra từ các hệ thống AI⁽²⁾. Họ cần phát triển các kỹ năng trong những lĩnh vực như biên tập, đảm bảo chất lượng, quản lý dự án và chuyên môn. Ngoài ra, khi các hệ thống AI xử lý ngày càng hiệu quả các nhiệm vụ dịch thuật thông thường, dịch giả

con người có thể tập trung vào những khía cạnh phức tạp, tinh tế và sáng tạo hơn của dịch thuật, chẳng hạn như dịch các tác phẩm văn học, nội dung sáng tạo và các dự án bản địa hóa yêu cầu sự hiểu biết sâu sắc về các yếu tố văn hóa.

Sự phát triển nhanh chóng của AI và công nghệ dịch máy đã thay đổi cơ bản ngành dịch thuật. Mặc dù AI không thể hoàn toàn thay thế dịch giả con người, nhưng nó đã và đang tác động sâu sắc đến vai trò, kỹ năng và cách thức làm việc của họ. Sự kết hợp giữa trí tuệ nhân tạo và chuyên môn của con người hứa hẹn sẽ là giải pháp tối ưu cho ngành dịch thuật trong tương lai.

2. Phương pháp đào tạo biên dịch truyền thống

Phương pháp đào tạo biên dịch truyền thống được xây dựng trên nền tảng quan niệm rằng sự thành thạo trong ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích là điều kiện tiên quyết quan trọng nhất để biên dịch hiệu quả. Phương pháp này nhấn mạnh việc nắm vững từ vựng, ngữ pháp và các biểu đạt ngôn ngữ⁽³⁾. Có thể dễ dàng nhận thấy các bài tập biên dịch thể hiện trong các giáo trình hiện hành và tài liệu tham khảo đều tập trung vào các nhóm từ vựng hoặc ngữ pháp chuyên đề mang tính đối chiếu giữa ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích. Về cơ bản, các bài giảng trong lớp học biên dịch tập trung vào việc nâng cao trình độ ngôn ngữ của các biên dịch viên tương lai. Đó có thể là cách thức chuyển ngữ trong câu bị động, câu điều kiện, câu nhấn mạnh□ hay việc lập ngân hàng từ vựng liên quan đến một chủ đề nào đó. Tuy nhiên, khi tương tác với các công cụ AI, chỉ bằng vài thao tác đơn giản, các vấn đề ngữ pháp và từ vựng trong chuyển ngữ đã được xử lý nhanh chóng và hiệu quả, thay vì phải thông qua chuyên môn của biên dịch viên. Mặc dù những bài tập truyền thống này có tác dụng trong việc bồi dưỡng phong năng lực nói chung cho người học, nhưng chúng không đủ để chuẩn bị cho biên dịch viên tương lai đối mặt với các thách thức và cơ hội do thời đại kỹ thuật số mang lại.

Sự xuất hiện của các công cụ dịch thuật sử dụng AI, chẳng hạn như các hệ thống dịch máy và các công cụ hỗ trợ dịch thuật bằng máy tính, đã làm thay đổi căn bản bối cảnh dịch thuật. Những công nghệ này không chỉ đơn giản hóa quy trình dịch thuật mà còn thay đổi bộ kỹ năng cần thiết của biên dịch viên hiện đại. Thay vì chỉ đơn thuần là những người

truyền tải ngôn ngữ, biên dịch viên ngày nay cần sở hữu một loạt các năng lực rộng hơn, bao gồm kỹ năng công nghệ, tư duy phản biện, kiến thức chuyên môn, năng lực mềm...

Nhìn chung, mặc dù phương pháp đào tạo biên dịch truyền thống vẫn có vai trò quan trọng trong việc trau dồi chuyên môn, sự thay đổi nhanh chóng của ngành công nghiệp dịch thuật dưới tác động của công nghệ AI thế hệ mới đòi hỏi chương trình đào tạo phải có những cải tổ phù hợp. Chỉ bằng cách thích ứng với những thực tế mới này, biên dịch viên mới có thể duy trì được vai trò quan trọng và không thể thiếu trong thời đại kỹ thuật số.

3. Tái cấu trúc mô hình đào tạo biên dịch

- Tích hợp công nghệ vào chương trình giảng dạy

Trong bối cảnh phát triển nhanh chóng của trí tuệ nhân tạo và các công nghệ dịch máy, việc tái cấu trúc mô hình đào tạo biên dịch trở nên cần thiết hơn bao giờ hết. Các chương trình đào tạo truyền thống, với sự tập trung chủ yếu vào thực hành ngôn ngữ và kỹ năng dịch thuật cơ bản, không đủ để đáp ứng nhu cầu ngày càng phức tạp của ngành dịch thuật hiện đại. Thay vào đó, cần tích hợp đào tạo công nghệ vào chương trình giảng dạy, giúp sinh viên không chỉ thành thạo về ngôn ngữ mà còn làm chủ các công cụ và kỹ thuật công nghệ tiên tiến.

Một trong những thiếu sót lớn nhất của phương pháp truyền thống là chưa chú trọng tích hợp vào chương trình các kỹ năng cần thiết để sử dụng hiệu quả các tài nguyên trực tuyến. Trong thời đại thông tin luôn sẵn có trong tầm tay, khả năng điều hướng và khai thác một cách hiệu quả các nguồn tài nguyên số (trong đó có từ điển chức năng, nền tảng dịch thuật, công cụ hỗ trợ tra cứu về mặt ngôn ngữ...) đã trở thành một kỹ năng không thể thiếu đối với biên dịch viên. Hơn nữa, phương pháp truyền thống thường bỏ qua hoặc dành ít thời gian cho việc đào tạo sử dụng các công cụ hỗ trợ dịch thuật bằng máy tính và các hệ thống dịch máy. Những công nghệ này đã trở thành một phần không thể thiếu trong quy trình làm việc của ngành dịch thuật hiện đại, giúp tăng năng suất và tính nhất quán của các sản phẩm dịch thuật⁽⁴⁾. Các biên dịch viên không thành thạo các công cụ này có nguy cơ trở nên lỗi thời khi ngành công nghiệp ngày càng chấp nhận các tiến bộ công nghệ. Để khắc phục những thiếu sót này, cần có một

thay đổi căn bản trong giáo dục biên dịch. Chương trình đào tạo nên được thiết kế lại để cân bằng giữa năng lực ngôn ngữ và kỹ năng công nghệ, bao gồm cả đào tạo thực hành về sử dụng các công cụ CAT, hệ thống MT và các tài nguyên trực tuyến.

Ngoài ra, việc tích hợp công nghệ mới như AI tạo sinh (generative AI) đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng dịch thuật. Công nghệ này không chỉ mở ra những cơ hội mới mà còn giải quyết những thách thức truyền thống trong quá trình dịch thuật. Một trong những lợi ích chính của công cụ ngôn ngữ tạo sinh là khả năng tạo ra văn bản tự động dựa trên ngữ cảnh và dữ liệu đầu vào. Nhờ vào khả năng học máy và mô hình ngôn ngữ sâu, các công cụ này được huấn luyện nhằm tạo ra các đoạn văn bản tự nhiên và chính xác trong thời gian rất ngắn, giúp cải thiện quá trình dịch thuật. Biên dịch viên có thể tận dụng công cụ này để xử lý những văn bản không quá phức tạp mà vẫn đảm bảo chất lượng cao, nhanh chóng và hiệu quả. Tuy nhiên, việc tích hợp công cụ ngôn ngữ tạo sinh cũng đặt ra một số thách thức. Sinh viên cần phải hiểu rõ về giới hạn của công nghệ này và khả năng áp dụng vào các tình huống dịch thuật cụ thể. Họ cũng cần phải phát triển năng lực đánh giá và chỉnh sửa các kết quả từ công cụ ngôn ngữ tạo sinh để đảm bảo tính chính xác và chất lượng của bản dịch. Tóm lại, việc tích hợp công cụ ngôn ngữ tạo sinh vào quá trình đào tạo biên dịch không chỉ giúp nâng cao chất lượng dịch thuật mà còn tạo ra những cơ hội mới cho sinh viên phát triển kỹ năng và hiểu biết về ngôn ngữ. Tuy nhiên, điều này cũng đòi hỏi sự chủ động và sự hiểu biết sâu sắc về công nghệ từ phía sinh viên và giảng viên.

- Tăng cường kiến thức nền về văn hóa bản địa cho sinh viên

Trong khi các công cụ AI có thể vượt trội trong việc dịch các văn bản phổ thông, chúng có thể gặp khó khăn với những văn bản chịu ảnh hưởng sâu sắc của những yếu tố văn hóa. Các văn bản mang tính văn hóa, như văn học, tài liệu lịch sử hoặc thậm chí các tài liệu tiếp thị, thường chứa đựng các tham chiếu, thành ngữ và khái niệm sâu rễ trong nền văn hóa của ngôn ngữ nguồn. Những khía cạnh văn hóa đậm tính bản địa chắc chắn là thách thức lớn với các thuật toán AI vốn được đào tạo dựa trên dữ liệu phổ thông có tính toàn cầu. Trong trường hợp này, biên dịch viên

cần phải có kiến thức nền về văn hóa sâu rộng hoặc có kỹ năng và kinh nghiệm tra cứu về văn hóa bản địa để đảm bảo tính chính xác trong văn bản đích⁽⁵⁾.

Để dịch hiệu quả các văn bản mang tính văn hóa hoặc có thuật ngữ văn hóa, dịch giả phải sở hữu sự hiểu biết toàn diện và sâu sắc về bối cảnh văn hóa của ngôn ngữ nguồn. Sự hiểu biết này vượt ngoài kiến thức ngôn ngữ thuần túy; bao gồm khả năng đánh giá các bối cảnh lịch sử, xã hội và văn hóa định hình ngôn ngữ. Như vậy, các chương trình đào tạo biên dịch nên bao gồm các học phần giúp khám phá những khía cạnh văn hóa của tiếng Việt, cung cấp cho sinh viên những kiến thức nền tảng cần thiết để điều hướng các bản dịch nhạy cảm với văn hóa. Sinh viên nên được tiếp xúc với các tài liệu mang đậm màu sắc bản địa, chẳng hạn như tác phẩm văn học, tài liệu lịch sử và các di vật văn hóa, cho phép họ phát triển kỹ năng diễn giải và truyền tải các khía cạnh văn hóa độc đáo và tinh tế. Ngoài ra, các workshop và hội thảo do các dịch giả và chuyên gia văn hóa dày dặn kinh nghiệm dẫn dắt có thể cung cấp những hiểu biết vô giá về những phức tạp trong việc dịch các văn bản mang tính văn hóa, chẳng hạn như tác phẩm văn học, tài liệu lịch sử hoặc các văn bản truyền thống.

- Nâng cao năng lực tiếng Việt cho sinh viên

Sự phát triển nhanh chóng của các công cụ dịch máy dựa trên AI không thể phủ nhận đã cách mạng hóa ngành công nghiệp biên dịch, giúp gia tăng đáng kể hiệu suất, tính nhất quán và giảm tải chi phí. Tuy nhiên, việc áp dụng AI trong dịch thuật không đạt hiệu quả đồng đều và thuận lợi đối với tất cả các cặp ngôn ngữ. Khi ngôn ngữ đích là tiếng Anh, quá trình biên dịch dễ dàng được tối ưu hóa bởi công nghệ AI do AI được huấn luyện dựa trên các kho dữ liệu tiếng Anh khổng lồ. Dữ liệu phong phú này cho phép các mô hình AI học các chi tiết phức tạp của tiếng Anh hiệu quả hơn so với các ngôn ngữ ít phổ biến hơn. Tuy nhiên, quá trình ngược lại, dịch từ Anh sang Việt, không đạt được hiệu quả tương tự. So với tiếng Anh, tài nguyên huấn luyện tiếng Việt còn hạn chế khiến các công cụ AI khó học được các sắc thái từ vựng và ngữ pháp phức tạp của tiếng Việt. Vì vậy sản phẩm đầu ra trực tiếp từ công nghệ AI sẽ khó đạt được sự chuẩn xác và lưu loát như tiếng Anh. Như vậy, việc biên tập bản dịch có ngôn ngữ đích là tiếng Việt rất

cần những biên dịch viên có năng lực tiếng Việt tốt để đảm bảo tính lưu loát và hiệu quả truyền đạt của sản phẩm. Do đó, các chương trình đào tạo dịch giả phải thích ứng để ưu tiên giải quyết những thách thức này. Thay vì chỉ tập trung vào cơ chế của dịch thuật, chương trình giảng dạy nên bổ sung phát triển năng lực thực hành tiếng Việt cho sinh viên. Mặc dù sinh viên có thể nắm vững tiếng Việt giao tiếp, tính phức tạp và sắc thái tinh tế và của văn viết sáng tạo, học thuật hay chuyên ngành vẫn là thách thức lớn trên con đường trở thành biên dịch viên chuyên nghiệp. Việc chỉ tập trung rèn luyện năng lực tiếng Anh trong đào tạo biên dịch dễ tạo ra sự thiếu hụt trong rèn luyện năng lực tiếng Việt, một lợi thế cạnh tranh khi tại thời điểm hiện tại AI chưa thể hiện xuất sắc ở mảng tiếng Việt.

Sinh viên cần được yêu cầu thực hành tiếng Việt nhiều thể loại khác nhau như văn học, văn bản học thuật, báo chí, tài liệu chuyên ngành... Thông qua thực hành và tiếp xúc thường xuyên các văn bản có chất lượng, sinh viên có thể phát triển sự hiểu biết sâu sắc và nhạy cảm ngôn ngữ về các quy ước văn phong, từ vựng cùng các thành ngữ tiếng Việt. Một khía cạnh quan trọng khác chưa nhận được sự chú ý đầy đủ trong đào tạo dịch thuật là việc nâng cao vốn từ Hán - Việt, vốn phổ biến trong các ngữ cảnh học thuật và chuyên ngành, chiếm một phần đáng kể trong từ vựng tiếng Việt. Khả năng sử dụng từ Hán - Việt lưu loát là yếu tố then chốt đảm bảo giao tiếp chính xác và hiệu quả trong những lĩnh vực này. Các chương trình đào tạo dịch thuật nên đưa vào các mô - đun hoặc học phần tập trung vào khía cạnh này của ngôn ngữ. Những mô - đun này cung cấp cơ hội thực hành, chẳng hạn như các bài tập từ vựng, hoạt động hiểu đọc và các nhiệm vụ dịch liên quan đến các thuật ngữ Hán - Việt.

- Tăng cường kỹ năng biên tập cho sinh viên

Trong kỷ nguyên của trí tuệ nhân tạo, vai trò của kỹ năng chỉnh sửa sau dịch (post - editing) trong đào tạo biên dịch đặc biệt quan trọng. Công nghệ AI đã thúc đẩy sự tiến bộ trong lĩnh vực dịch thuật, nhưng không thể thay thế hoàn toàn vai trò của con người. Thay vào đó, AI mở ra cơ hội mới cho các biên dịch viên để nâng cao và phát triển kỹ năng hiệu chỉnh bản dịch. Kỹ năng biên tập giờ đây không liên quan nhiều đến sửa lỗi ngữ pháp và từ vựng bởi các nhiệm

vụ này đã được tự động hóa tương đối tốt nhờ tích hợp công nghệ, quan trọng hơn là quá trình đánh giá, cải thiện sự chính xác, tính tự nhiên và quy ước văn phong, thuật ngữ của bản dịch, đáp ứng yêu cầu khách hàng. Mặc dù các công cụ dịch máy dựa trên AI đã có những bước tiến đáng kể trong những năm gần đây, quá trình xử lý ngôn ngữ của máy vẫn gặp khó khăn với những ngữ cảnh tinh tế, tham chiếu văn hóa và thuật ngữ chuyên ngành. Sự can thiệp của con người là cần thiết để khắc phục những hạn chế này và tạo ra các bản dịch chất lượng cao. Như vậy, sinh viên ngành biên dịch cần phát triển kỹ năng tư duy phản biện và kỹ năng phân tích cũng như không ngừng mở rộng vốn văn hóa, hiểu biết đa ngành cùng khả năng tra cứu, truy vấn tri thức hiệu quả.

Ngoài ra, đào tạo kỹ năng biên tập liên quan đến các công cụ dịch hỗ trợ máy tính và phần mềm chỉnh sửa sau dịch. Những công cụ này tối ưu hóa quá trình chỉnh sửa sau dịch, cung cấp các tính năng như tích hợp bộ nhớ dịch, quản lý thuật ngữ và kiểm tra đảm bảo chất lượng⁽⁶⁾. Giúp sinh viên làm quen với những công nghệ này không chỉ nâng cao hiệu quả chỉnh sửa sau dịch mà còn giúp họ làm quen với các quy trình số phổ biến trong ngành công nghiệp dịch thuật hiện đại.

Một khía cạnh then chốt khác của quy trình chỉnh sửa sau dịch là việc cần thiết giải quyết các vấn đề đạo đức và tiêu chuẩn chất lượng liên quan đến các bản dịch máy. Sinh viên nên được cung cấp kiến thức về các vấn đề như quyền sở hữu trí tuệ, bảo mật dữ liệu và việc sử dụng có trách nhiệm các công cụ dựa trên AI. Ngoài ra, họ nên quen thuộc với các tiêu chuẩn chất lượng và khuôn khổ đánh giá được công nhận trong ngành, đảm bảo rằng các bản dịch đã chỉnh sửa của họ đạt những tiêu chuẩn đề ra.

Một trong những lợi ích chính của việc phát triển kỹ năng chỉnh sửa sau dịch là khả năng tối ưu hóa sự kết hợp giữa công nghệ và con người. Sinh viên được hướng dẫn sử dụng công nghệ AI để thực hiện quá trình dịch nhanh chóng và sơ bộ, sau đó tiến hành chỉnh sửa và cải thiện văn bản dựa trên hiểu biết sâu rộng về ngôn ngữ, văn hóa và nội dung chuyên ngành. Điều này giúp tiết kiệm thời gian và công sức, đồng thời tăng cường khả năng đáp ứng nhanh chóng yêu cầu của khách hàng và thị trường. Như vậy, kỹ năng chỉnh sửa sau dịch không chỉ là một phần quan trọng

của quá trình đào tạo biên dịch trong kỷ nguyên AI, mà còn là một yếu tố quyết định để đảm bảo sự thành công và sự phát triển bền vững của ngành dịch thuật trong tương lai.

Cuộc cách mạng trí tuệ nhân tạo đã thay đổi cơ bản ngành dịch thuật hiện đại, đặt ra nhiều thách thức và cơ hội mới cho lĩnh vực đào tạo biên dịch viên. Để chuẩn bị cho thế hệ biên dịch viên tương lai thành công trong môi trường làm việc phức tạp và có tính cạnh tranh cao, các chương trình đào tạo cần phải được tái cấu trúc một cách toàn diện.

Điều cốt lõi là phải tích hợp công nghệ AI vào chương trình giảng dạy, trang bị cho sinh viên kỹ năng sử dụng hiệu quả các công cụ dịch máy, phần mềm hỗ trợ dịch và công nghệ ngôn ngữ tạo sinh mới nhất. Đồng thời, cần nâng cao năng lực ngôn ngữ và nhận thức văn hóa cho sinh viên, đặc biệt là thực hành tiếng Việt chuyên môn cao. Bên cạnh đó, các chương trình đào tạo cần tập trung vào việc phát triển kỹ năng biên tập, kỹ năng tư duy phản biện và nhận thức về tiêu chuẩn chất lượng để đảm bảo các bản dịch cuối cùng đạt yêu cầu. Cuối cùng, việc rèn luyện các kỹ năng mềm như giao tiếp, hợp tác, quản lý thời gian, đàm phán và giải quyết vấn đề là vô cùng quan trọng để giúp dịch giả tương lai thành công trong môi trường làm việc đa dạng và phức tạp.

Như vậy, chương trình đào tạo ngành biên dịch cần có cách tiếp cận linh hoạt, toàn diện, tăng cường đổi mới và mở rộng bộ kỹ năng cần phát triển nhằm hướng đến xây dựng một lực lượng lao động sáng tạo, thích ứng với công nghệ và đáp ứng được nhu cầu ngày càng cao của thị trường dịch thuật toàn cầu trong kỷ nguyên số./.

(1) Pym, A. (2013), "Translation skill-sets in a machine-translation age", *Meta: Journal des traducteurs*, 58(3), 487-503.

(2) Bowker, L. (2020), "Machine translation literacy instruction for international business students and professional upskilling: An exploratory study", *Journal of Specialised Translation*, 34, 88-119.

(3) Lê Hùng Tiến (2022), "Tổng quan về các đường hướng sự phạm dịch thuật trên thế giới và một số gợi ý cho đào tạo biên phiên dịch ở Việt Nam", *Nghiên cứu nước ngoài*, 38, 1.

(4), (6) Vieira, L. N. (2020), "Automation anxiety and translators", *Translation Studies*, 13(1), 1-21.

(5) Bowker, L., & Cowie, M. (2020), *The future of translation technology: Towards a world without Babel*, Springer Nature.